DISQUISITIO MEDICA INAUGURALIS

De

PHLOGOSIBUS VAGIS CUM SCORBUTO,

Quam

FAVENTE DEO TRIUNO

Authoritate & Jussu

Amplissimi Medicorum Ordinis,

In

Antiquissimâ EBERHARDINA

PRÆSIDE

DN. ELIA RUDOLPHO CAMERARIO,

Med. D. ac Prof. P. Consiliario & Archiatro Würtembergico;

PRO

Summis ac Doctoralibus in Arte Medicâ Honoribus ac Privilegiis ritè consequendis,

Publico ac solenni Examini submittit

PHILIPPUS FRIDERICUS Jäger/ Uracens.

IN AULA NOVA,

Die Martii, ANNO M DC LXXXIV.

TUBINGÆ,

Typis JOHANN-HENRICI REISI.

VIRIS

Munerum ac Meritorum Eminentia
MAGNIFICIS,

Dn. JOH. JACOBO CURTIO,
JCto Consummatissimo, Serenissimi Würtembergiæ Ducis Consiliario Status ac Regiminis Secretioris, Vice-Cancellario, & Caussarum Feudalium Præposito Gravissimo,

NEC NON

Dn. ANDREÆ BARDILI, JCto
Celebratissimo, Serenissimi Würtemb. Ducis Consilii Ecclesiastici Directori Meritissimo,

Dnn. Mecœnatibus ac Evergetis
suis devotè colendis

DISQUISITIONEM HANC INAUGURALEM

Sacram esse vult

Cum submissa sui commendatione

Cliens devinctissimus
RESPONDENS.

HISTORIA.

F*œmina ætatis* annorum 33. nata in *Belgio*, degens cum Marito in munimento ad *Rhenum* celebri, *temperamenti* sanguineobiliosi, *habitûs* gracilis, teneræ *constitutionis*, aliquot ab hinc annis per nares copiosum sæpè profundens *sanguinem*, frequenter subitò *exæstuat*, aliquando toto corpore, sæpius in vultu, modò hâc, modò illâ parte fervet, sive Phlogoses patitur inopinatò invadentes, schnelle / fliegende Hitzen / modò jejuno, modò repleto stomacho, per horæ quadrantem, aut dimidium, breviùs aliquando durantes, plerumque cum udore, aliquando absque ipso, tàm imminente, quàm procul adhuc distante menstruo fluxu obvenientes, quas plerumque non semper, quædam *præcordiorum* præcedit *anxietas*, *rosio*; *gingivas* monstrat tumidas, partim sanguinolentas, partim saniosas, partim albescentes, *sitit* in dicto æstu, *ardorem* ac siccitatem gulæ & faucium sentit, parùm *appetit*, hypochondriis *inflatur* frequentiùs cum, aliquando sine dictis Phlogosibus, *alvo* libera est, *urinam* offert flammeam, ad ruborem propè accedentem, nonnunquam, ut refert, sedimentum instar pollinis lateritii deponentem, *respirat* facilè, sed sub æstuatione ista, si vehemens est, difficilius, *pulsum* habet inordinatum, in paroxysmo celerem, citatum, ad *iram* prona est, *dormit* mediocriter, *capite* haud rarò dolet, *mensium* experitur

fluxum ſtato tempore, ſed imminutum, exaltato rubore tinctum, *extremis* naturaliter calet, cùm invaſiones iſtæ abſunt, patitur *laſſitudinem* ſpontaneam; *gravitatem* membrorum, *maciem* corporis, *tibiæ* ulcus absque multâ ſanie, dolore, *maculas* nonnunquam in cruribus & brachiis clarè rubeas; præterea nullas ſentit moleſtias. Petit *Medici* Conſilium, qui ſuppeditat tale:

Patiens manè horâ 6. & veſpertinâ 4. *pilularum* ſeq. numer. xv. cum *Mixtur.* cochlearium 4. quantit. deglutiat.

Rec. *C. C. phil. calc. Ebor. phil. calc. Corall. r. præparat. Sem. naſturt. hort. Sal. abſinth. ana* ʒ ij. *Gelatin. Corn. Cerv.* ʒ vj. M. f. pil. pond. gr. ℞. *Aq. becabung. acetoſ. acetoſell. endiv.* ana ℥ ij. *Syrup. granator.* ℥ j. M. D. Hora 9. antemeridianâ *juſculum*, in quâ *acetoſ. acetoſell. becabung. naſturt. aq. fumar.* recent. coct. calid. hauriatur. Cùm æſtuationes intenſiores ac frequentiores ſunt, ante ſomni tempus *Emulſionem* bibat: ℞. *Sem. 4. frig. excort. ana* ʒ ß. *papav. alb.* ʒ j. F. c. *aq. papav. err. lactuc.* ana ℥ i ß. *Emulſio* D. Gingivis *Linimentum de Aquileg.* illinatur. *Os colluatur* frequenter ſequenti decocto: ℞. *Cort. med. recent. frutic. roſar. H. naſturt. aq. rec* ana M j. *Coq. in Vin. rubr.* ℔ j. *colatur.* adde *Mell. roſar. ſimpl. Roob Nucum* ana ʒ vj. M. D. Tibiæ ulceri *Empl. diapompholyg. H.* imponatur.

Poſt abſolutum horum medicamentorum Uſum remiſſiores, rariores illæ Phlogoſes, mitiora reliqua ſymptomata: Hinc denuò ad petitum *Medicus* ſequens ſuppeditavit Conſilium. Hauriatur manè ſeq. *Potio purgans*: ℞. *Fol. ſen. el.* ʒ ij. *Tamarind.* ℥ ß. *ſem. aniſ. Crem. Tartari* ana ℈ j. *Coq. in Aq. font. q. ſ.* ℞. *Colatur.* ℥ ij. *Elect. d. Tamarind. Horſt.* ʒ vj. *Aq. cinam. bugl.* ʒ j. M. Biduo aut triduo abhinc *Venam* brachii *ſecari* curet. Ab iſto tempore

pore *Acidulas* ſive *Swalbacenſes*, ſive *Dönningſteinenſes*, quas adire ob cauſas domeſticas urgentes cùm, ut percipio, non liceat, bibat per 5. 6. aut plures ſeptimanas, æſtivo tempore, cum fervidus urit Aër, manè potando ℥ circiter XII, ſi ſitis urget, pomeridiana hora 4. ℥. circiter vj. ſin tempeſtas pluvioſa eſt, omitti poſſunt. *Diætam*, à *Medico Ordinario*, in Conſilio communicato præſcriptam, obſervet. *His ſingulis per Dei Gratiam ab omnibus dictis moleſtiis liberata fuit.*

Σ. Θ.

FRequentiſſimè Practico occurrunt Medico curandæ moleſtiſſimæ *Vagæ Excandeſcentiæ*, rariſſimè verò in Medicis ſcriptis expoſitæ iſtæ ſunt, tàm quâ cauſas, quàm quâ curationem. Qui illas attingunt, breviores plerumque ſunt, quàm ipſarum Paroxyſmi, vix tot ponunt verba, quot horarum minutis breves iſtæ æſtuationes durant. Undè è pluribus, ad Exercitationem Practicam ab Excell. Dn. *Præſide* mihi communicatis Caſibus, hunc pro *Inauguralis Diſputationis*, Juſſu ac indultu *Ampliſſimi Medicorum Ordinis* habendæ, *Themate* ſelegi, & pro temporis, quod ante Iter inſtans adhuc ſuppetit, conditione, breviter, juxta Regulas tamen Artis, reſolvere conſtitui; *Deum Opt. Max. Triunum, ut ceu hactenus, ita & huic ultimo, ſtudiorum Academicorum quaſi complemento adeſſe velit, devotiſſimè implorans.*

Thesis I.

AFfectus ſimplex non eſt, maximè autem ægram torquet ac inſignem præ cæteris creat moleſtiam iſta Vaga Phlogoſis, *intemperies* nimir. *calida, brevis, frequens, ac ſubita, modò totius corporis, modò hujus vel illius partis, à p. n. particulis bilioſis, ſcorbuticis, agitatis, orta.*

II. Moleſtiſſima hæc ſolet eſſe *exæſtuatio*, quâ vapores calidi, liquores ferventes per totum corpus, per hanc vel illam partem fluere, effundi, adigi videntur, quando etiam abſque Scor-

buto adoritur Comite. Hinc istum fervorem pro potissimo habuit *Ægra nostra*, & ego quoque. Casum inscripsi de Phlogosibus Vagis, addito Scorbuti nomine, qui has Comitans junctum dicit morbum. Brevitas, frequentia ac subitanea illius invasio ab aliis corporis fervoribus ac caloribus ipsam differre monstrant. *Aliæ* etiam sunt *vagæ* illæ *Inflammationes*, volaticæ maculæ, Flug/ vocatæ; Phlogoseos vocabulum non pauci cum phlegmone confundunt, at parùm accurati isti sunt; ceu enim phlegmonen accuratiores cum inflammatione, phlogosin absque eâ dicunt, ita tales ego æstuationes, effervescentias, phlogoses, etiam absque febre expono, quod mirabitur forsan, haud absque ratione, unus vel alter. Sanguinis enim p. n. agitatio, turgescentia &c. Plerisque *Medicis* non nisi in febribus adesse creditur; sunt quidem, qui p. n. M.æ.Sæ. motum à solo isto æstimant & describunt circulari per corpus, ejusque vasa, motu, at rarò causa, frequentius iste effectus est illius agitationis, quæ ab ipso particularum in sanguine incendio, intestino quasi bello ac seditione oritur, non enim celerius tota M. S. de loco in locum movetur, nisi iste molecularum in sanguine tumultus adsit, ut ita ad turgentiam, ad impetum, ad orgasmum, ad effervescentiam (variis enim nominibus insigniunt) utrumque requiri, imò unum ab altero vix separari posse, mihi videatur; Tales autem Orgasmi, tales tumultuosæ ebullitiones, tales effrænes seditiones in corpore humano absque Febre se prodere non semel solent. *Maniacorum* ferox jactatio, *Epilepticorum* turgescens concussio, *hystericarum* vagabundi impetus, *hypochondriacorum* subiti dolores, flatulentæ distensiones, borborygmorum murmura, *Scorbuticorum*, *Cachecticorum*, *Ictericorum* Asthmata subitanea, *Arthritides*, *Cardialgiæ*, *Choleræ*, *diarrhææ*, *dysenteriæ*, *hæmorrhagiæ* vehementiores, gulæ *ardores*, *purgantium* actiones, & similes affectus à ferocientibus, ab ebullientibus p. n. motis oriuntur humoribus, at haud rarò sine Febre. In hâc Ægrâ ex istâ subitâ phlogosi febrem qui concludere contendit, perpendat brevitatem, volatilitatem, particularitatem illius fervoris, illius intemperiei calidæ, absentiam quorundam febris requisitorum, hinc abfuisse & Febrem hîc dico; Febrem sui generis si ponerem, nimis latè nomen extenderem, & dicerem id, quod ii, qui occultas qualitates

litates ponunt. *Phlogosis* talis æstuationem, fervorem, effervescentiam incertam, vagam Intemperiem, sanguinis inordinationem, excandescentiam, caloris suffusionem dicit. *Scorbutus*, quem hic *Gingipedium* cum *Regnero Snoy* appellare possum, si tam rudi uti licet verbo, Græcis usitatis στομακάκκης & σκελοτύρβης nominibus exprimo, affligere solet absque istis æstuationibus nonnnunquam, & hæ absque scorbuto; Particulæ istæ *biliosæ scorbuticæ* sive sulphureæ salsæ acres ebullientes in causarum serie exponentur.

III. *Subjectum* pono modò totum corpus, modò hanc vel illam partem, ut & infra patebit, ubi symptomatum rationem reddo, prout nimirum fervoris ac scorbuti causa intensior vel remissior est, hoc vel illud petit membrum; sunt *spirituosæ*, *humidæ* & *solidæ* partes, ex his os, gingivæ, fauces, gula, ventriculus, intestina, thorax, caput, brachia, crura &c. *Causale*, unam jam certam corporis particulam, determinatum locum si statuere vellem, quod Curiosuli ad gloriam captandam facere allaborant, nimis angustis includerem terminis, & ut illi soli applicarem remedium, urgeri possem; Tota S. M. & alii *humores*, modò hanc, modò illam alluentes partem, tale hic constituunt, nec *spiritus*, nec *viscera* cum *glandulis* excludenda sunt.

IV. *Causam* accuso particulas sulphureas, nimias, oleosas resinosas & salsas acres tenuiores, scorbutica labe tinctas, ebullientes, effervescentes, sive corpuscula p. n. biliosa, scorbutica, agitata. Causæ si perpendo *consistentiam*, læserunt hic *Fluida*, Et *Spirituosa*, spiritus enim craseos ac texturæ limites transilierunt; sanguis in corpore humano vivo absque spiritibus, non sanguis, sed cruor cadaverosus est, imò & alii corporis vivi humores singuli spiritibus perfundi debent; Læserunt fuligines, halitus, & quid dicere vetat, flatus ab ista sanguinis, aliorumve humorum ebullitione, effervescentiâ, agitatione exorti. Et *Humorosa*, Sanguis imprimis, non hic autem solùm, sed & pro varietate vertumni scorbutici, chylus, liquor Gastricus, Intestinalis, Pancreatis, Vesiculæ felleæ succus, lympha varii generis. Ista enim Ventriculo oblata alimenta alienis, jam vix subigendis aut domabilibus prædita corpusculis, materiam præbuerunt chyli, non laudabilis,

bilis, præſertim cum liquor iſte fermentalis ſive condimentum ciborum, ceu *Cuidam* placet, ſive inſtrumentum Ventriculi, ſpiritibus debitis deſtitutus, alienis inſtructus, à ſanguine degenerante infectus, à lymphæ heterogeneis conſpurcatus, à glandulosâ Ventriculi tunicâ non ritè ſegregatus, ſuo non functus fuerit officio, cum ſuccenturiatus huic Inteſtinorum liquor à debito deviarit munere; Pancreatis hîc ſuccus acrior juſto, effervescentiæ nimiæ præbuit anſam, veſiculæ felleæ ſuccus nimius quâ ſuam reſinoſitatem, acrimoniam intenſior juſto, ebullitionem p. n. promovit; Lympha variæ, hic, ibi, indolis, diverſis heterogeneis, & materiæ, & efficientis vitio, tincta moleculis jam accuſatis, ceu ad talia recipienda aptiſſima eſt, hic, ibi, cauſæ rationem etiam ſubiit. Talibus præſentibus humorum degenerationibus, quis Sanguinem liberum dicet, ut de aliis inficientibus cauſis taceam? In hâc ergò Ægrâ inter fluida corporis *Ille* læſit potiſſimum. *Solida* & cauſæ ſubiiſſe vices, contendere quis poſſet, ſalinæ enim iſtæ & ſulphureæ accuſatæ moleculæ ſolidum quid dicunt, partes continentes contentas promovent. Verùm hîc nonniſi in diverſis fluidis hæſerunt, ipſas partes continentes ſolidas irritatas, non raro contenta concitatius movere concedo, at in noſtro Caſu potiſſimum *fluidis* inhæreo.

V. Modum læſionis ſi ſpectem, conſiſtit in *Quantitate*, *Qualitate*, *Motu* & *Loco*. *Quantitate*, imminutâ & auctâ; *Defectu* enim peccant ſpiritus, nam licèt fervidior ſit ſanguis, iſta tamen ſpirituoſa volatilis effervescentia, ebullitio p. n. eſt, extra debitos craſeos limites, ut copiam ſpirituum, naturaliter requiſitorum, ſufficientem, non ponat, & ita ſanguis ſpiritibus debitis ſit depauperatus, p. n. verò nimiis inſtructus. *Auctâ* peccant particulæ iſtæ actu lædentes, paucæ enim ſi eſſent, non dominium obtinerent, non tàm ſenſibiliter læderent. *Qualitate* peccant, dum nimis calidæ, nimis acres, nimis ferventes, ſcorbuticæ ſunt. Non quidem qualitate ſolùm primâ, ſed particulis, moleculis heterogeneis excedunt cauſæ, ob receptam tamen loquendi formulam liceat hunc retinere modum, quia enim dicta fluida utraque ſulphureis & ſalſis tenuioribus, acrioribus, valdè activis, ſubtilibus corpuſculis infecta, vulgari vocabulo biliosa fuerunt, læſionem indu-

xerunt:

xerunt; Accessit in hâc Ægrâ *Character scorbuticus*; non enim omnis scorbutus à sero limosis, tartareis, crassis viscidis, fixis salibus inebriato, non omnis à melancholia; non omnis ab humore acido oritur, sed & tenuiores, volatiliores, fluxiliores humores labe scorbutica inquinantur, ut pateat, dari scorbutica pathemata calida, dari frigida, fixiorem dari causam, dari volatiliorem, hinc & *Celebris Medicus Gallus*, licet contra *Anglos* scorbuti divisionem in sulphureo salinum & salino sulphureum revellat, tamen in Curatione attendendum esse dicit, num calor quidam p. n. an verò obstructiones conjunctæ sint. In quo autem *Tinctura scorbutica* consistat, variè definiunt *Authores*. *Causam* assignant Cruditatem sanguinis, denegatum crassioris, fixioris debitam spirituascentiam, sanguinem crudum, ichorosum, sanguinem nunc limosum, feculentum, tartareum, vappescentem, nunc sero acri, salibus modò lixivis, modò acidis, austeris, aluminosis, vitriolatis inquinato, plus minus dilutum, sanguinis & nutritii succi διάθεσιν sulphureo salinam, salino sulphuream, sanguinis dissolutionem à sale acri & subtili, aut immediatè, aut interveniente sanguinis dissolutione pathemata scorbuticis familiaria gignente derivatam; Alii aliam in prolixis editis Tractatibus. At cum talia dentur absque scorbuto, superaddunt non quidem, quas aversantur, occultas qualitates, sed τὸ ἦθος, τὴν κακοήθειαν scorbuticam, τὸ contagiosum, nervoso generi infestum, malignum, venenatum, depravatum, corruptum, singulariter, specificè, sui generis &c. ἄρρητον, sed tale *mihi* (ne miretur quis, cum *tantis Viris* sit) qua essentiam suam specificam videtur, verùm ex effectu dici potest, dum non solùm Maris Balthici accolis & Germaniæ inferioris populis familiarem subindicat diathesin, sed & ista gingivarum, tibiæ mala, maculas & similia monstrat. Cum ergò specificè corruptum, malignum dicitur istud fermentum scorbuticum, urgeri potest omissum vitium *substantiæ*, dum nimirum causæ toto genere peccant. Verùm *qualitate* dum peccat causa, peccat vel *irreducibili*, quæ dictum ponit vitium, vel *reducibili*. Utroque modo, potissimùm posteriori læsit hîc Causa. *Motu* peccant, dum p. n. non solùm celeri nimis & vagâ agitatione ebulliunt, tumultuantur, sed & ad hanc vel illam impetuosiùs justò feruntur partem. *Loco*, dum subsistunt in variis partibus, gingi-

vis, tibiis, ubi ſubſiſtere non deberent; diſtinguo contra quorundam mentem loci vitium, à motus aut quietis vitio, etiamſi enim illhîc mota pars quiete poſt peccet, tamen non ſola quies, ſed ipſe locus etiam læſionis formale conſtituit.

VI. *Cauſæ aliæ* hanc dictam *gignentes, foventes, augentes, exaltantes, moventes* adſunt variæ. Prima mox ſtamina jacta à *Nativitate* fuerunt, viſceribus ſanguinis generationi & depurationi dicatis, hepate præſertim heterogenea iſta dicta aliqualiter, non tamen ad debitum gradum ſeparantibus, quod *Temperamentum* in ſtatu adhuc naturali patefacit. E *non naturalium* claſſe *Aër* patriæ nativus, humidus, craſſus, ſalſus ab uliginoſis, paluſtribus & lacuſtribus locis infectus, *Cibi* in patriâ familiares, carnes ſalſugine maceratæ, fumo induratæ, lardum crudum aut rancidum, Piſces lacuſtres, maritimi, fumo, ſole vel frigore indurati, aut muriâ conditi, mixta ex talibus edulia, cibi à corporibus aëre accuſato fruentibus, & aquis dicendis utentibus deſumti, *Potus* ibi communis, aut aquæ craſſæ, crudæ, impuræ, graves, ſæpè corruptæ, aut cereviſia ex talibus parata multum hîc præſtiterunt. *Vinum* verò, quod domicilio mutato, ordinario potui inſerviit, particulas ex talibus genitas & collectas ſalinas acriores ſublimavit quaſi, ſpirituoſam, ſed non debitam, verum p. n. volucrem addidit indolem. Mirum enim in modum vinum, ubi ordinariè potatur, humoribus ſcorbuticis alas addere ſolet. Acceſſit *Converſatio* cum ſcorbuticis ibi frequentibus; per plures enim vias μίασμα illud ſcelotyrbicum è multis, quibus ibi familiare malum eſt, ſub converſatione ac cohabitatione exhalans irrepere poteſt. *Aliæ Res Non-naturales*, in quarum notitiam non pervenit Medicus, dubio procul ſuum etiam contulerunt ſymbolum. Inter *Res p. n. Hæmorrhagia* ſæpius prægreſſa immodica, ad ſubjugationem balſamicarum, ſucculentarum, exaltationem verò heterogenearum ſcorbuticarum in ſanguine molecularum multùm fecit; *Partes* corporis, humorum ac maſſæ ſanguineæ generationi ac depurationi inſervientes, hîc ſingulæ, una magis, altera minus, una huic, altera illi δυσκρασίας ac malæ texturæ cauſam, fomitem ſuppeditarunt, quædam à collectis impuritatibus, demum infectæ fuerunt.

VII. Ex dictæ cauſæ in hâc vel illâ parte *activitate ſpeciali*,

li, ſymptomatum in hoc Caſu *ſpeciales* etiam *Cauſæ* erui queunt. *Hæmorrhagia*, quæ aliquot abhinc annis frequens & copioſa erat, oriebatur à ſtimulo illo, bilioſo nimirum acri ac ſalino: ſanguinem concitatiùs movente, vaſaque narium aperiente, ſpiritus ac laudabiles ſanguinis partes profundens, diſſipans, ſicque ad generationem heterogenearum, debito ſpirituum agmine deſtitutarum, multum faciens. *Frequentes* ac *ſubitæ* obortæ ſunt *exæſtuationes*, cum rubore ac fervore partium, cùm ſanguis modò totus, modò in hâc vel illâ parte ebulliebat, quaſi accendebatur, efferveſcebat, agitabatur, ab accendentibus ebullitionem, efferveſcentiam excitantibus talibus, quæ vel in ipſâ continebantur ſanguinis maſsâ, vel ipſi hîc aut ibi occurrebant, vel extra eam in hâc vel illâ parte, quæ vel homogenea calorem, motum intendunt, vel heterogenea efferveſcentiam cient, ac illam æſtuationem & agitationem promovent, ceu à calore aquam tepidam ebullire, pulverem pyrium fomite exiguo accendi, Martem ab efferveſcentiâ cum aliis inflammam, fumum agi &c. (innumera experimenta proſtant) cernimus; Frequentius autem inprimis viis occurrentes humores aliâs naturales, hîc peccantes, gaſtricus liquor, chylus, bilis, ſuccus pancreat. &c. tum ſibi invicem tum cibo aut potui talem aliquando ibi, aliquando & in ſanguine fervorem, & cum iſto partibus externis induxerunt, dum ebullientes, efferveſcētes, tenues, vaporoſæ ſubtiles Sanguineæ Maſſæ partes ſubitò ad exteriora ferebātur, ardentes fumigantes quaſi; Sanguis enim talis non ſolùm copioſius, impetuoſius in hanc vel illam partem movetur, ac ruit, ſed &, cùm ebullit quaſi accenſus, aut efferveſcit, *(quæ duo probè diſtinguenda cenſeo)* halituoſa non rarò, vaporoſa, ſubtilia emittit corpuſcula, quæ hûc, illûc, per vaſa tamen patentia deſtinata, non ſemper expectato ordinario reliquæ M. S. motu ſubitò ad partes has vel illas fertur, quod, ceu in diſputatione de *Refectione Subitaneâ* de medicamentis aſſerui, ita & quâ talia halituoſa Gas eructantia facilè probari poſſe confido; frequentem vultus, imò totius phlogoſin mox à vini potu, ab animi pathematibus, pudore, irâ, amore &c. obortam modò quis conſideret; Agitatus ergò ac æſtuans ille ſanguis partes illas, aliquando totum, fervore iſto perfudit, vel diſpoſitis ſeroſis fluidis particulis ad ſecretionem in glandulis ſubcutaneis, unde udor,

B 2 vel

vel non, unde nullus; Et quia singula ante enarrata, in & extra M. S. cum & absque effervescentiâ causæ rationem induerunt, oborta fuit talis φλογώσεων *Varietas.* Ex quibus patet, me *Celebrium Medicorum* sententias, qui tales phlogoses vagas oriri ab intemperantiâ invenâ portæ, ab obstructionibus in mesenterio & visceribus, colluvie humorum in hypochondriis, & præcipuè circa hepar statuunt, & hîc sano sensu admittere, pro universalibus autem non habere; Patet, quantum consentiam *Illis*, qui talis caloris ac nonnunquam sudoris momentanei causam dicunt, ubi calor nativus à copiâ humorum crudorum premitur, qui si alternatim eum humorem aggreditur, exprimit quasi aliquem calorem & aliquando liquorem in superficiem corporis; Illud autem, quod tales caloris suffusiones à perverso, per scorbuticam labem, regimine animali oriri statuunt *Quidam*, dum plerique nervi & fibræ eorum appendices, hûc, illûc, protensæ spasmos seu motus convulsivos passim ineunt, propter eorum ἀταξίας arteriæ & venæ ἀνομαλῶς contrahuntur, ut sanguis in quasdam partes plus debitô compellatur, illud inquam, in *nostrâ Ægrâ* causam non fuisse autumo. *Cessat brevi*, licet aliquando tardiùs, aliquando celeriùs, quia deflagravit, quæ accensa agitabatur, deferbuit, quæ effervescens tumultuabatur portio.

VIII. *Præcordiorum anxietas* cum adfuit, & *rosio*, in Ventriculum multùm ac improportionatè egit iste degenerans varius Ventriculi humor, illum posteâ in sanguine tumultum excitans, non verò Cor, quod *Quidam* metuunt, principaliter affectum fuit: *Tumor*, *sanguinolentia*, *sanies* & *albedo* gingivarum à salinis, scorbuti malitiâ præditis, ipsorum texturæ maximè adversis, oriebatur moleculis, in teneram enim & mollem illarum, quas palati glandulosi, spongiosi continuatio, & in majores protuberantioresque papillas fibrarum, nervorum vasorumque & membranarum ope conglomeratio constituit, carnem ex arteriæ rami ascendentis propaginibus tenuibus & salivalium vasorum oscillis extillans sanguis infectus distendit, putrescens alieno colore inficit, saniem suppeditat: Calidi biliosi salini humores, gulam ac fauces cum vicinis irrigantes, sed, quod quotidie fit, exiccantes, *sitim* ac *ardorem* ibidem excitârunt, alium tamen ab eo, qui frequens est, & ab acido prædominante fit, uterque tamen malè

à *ple-*

à *plerisq;* confunditur: *Appetitus* est *exiguus*, quia Ventriculus non debitâ crasi gaudet, instrumento instructus, quod à spirituosâ suâ acidosalinâ dispositione degenerat, quod & cum reliquis dictis, in isto negotio huic auxiliares manus ferentibus, liquoribus itidem degenerantibus cum objecto, cibo nimirum & potu, effervescens p. n. flatus istos, modò cum, modò sine æstu, hypochondria distendentes gignit: *Urinæ* istum *colorem* ac *sedimentum* inducunt salia, aliquantum subtiliata, cum sulphureis particulis affluentia, ac in Renibus mixta: *Dyspnæa* æstuantis à flatulentâ distensione, diaphragma, thoracem lædente, à sanguine vehementius agitato, pulmonum vasa ac vesiculas nimis distendente genita, quæ & *celeris, citati pulsus* in paroxysmo causa fuit: *Doluit Caput*, ab istis spiculis ad pericranium, meninges motis, in capitis membranulas, fibrillas, cutem solvendo, vehementer agentibus: *Expulit Natura* stato tempore, fermentatione motum *sanguinem* per vasa ac vias ordinarias, non tamen magnâ quantitate, quia à naturali regulâ declinarunt illa fermentatio & ipsa humorum conditio, quia excesserunt particulæ hactenus adductæ, quæ istam sanguinis etiam purpuram exaltarunt, ceu aliâs etiam volatilia salina, sulphurea ruborem intendere observamus: *Lassitudo spontanea, membrorum gravitas* adfuit, non solùm, quia spiritus vegeto motui dicati defecerunt, dyscrati fuerunt, sed, quia fibrarum congeries musculosa ab istis dictis heterogeneis premebatur, in debitâ variâ tensione tàm contractivâ, quàm expansivâ impediebatur: *Macilentæ* fuerunt partes, quia balsamicus iste ros nutritioni destinandus partim abfuit, partim degeneravit: *Tibiæ* unitatem solvit acrimonia allabentis humoris, licet pauci, rodentis debilem istam, malo tali ex texturâ suâ facilè obnoxiam partem, *ulcusq;* induxit ex illorum ordine, quæ scorbuticos biliosos potissimùm infestant; *Dolor insignis* in ulcere & aliis membris *non fuit*, quia illa disproportio causæ agentis ad nerveas fibrillas non erat magna, hinc τὸ nervoso generi infestum scorbuto frequens, universale autem non est: *Maculæ in extremis* sanguinis sæpius accusati, ad arteriarum etiam capillarium araneata vascula, oscilla & tenuissimas lineas moti, sub & per tenella integumenta efflorescentiæ aut recrementa sunt.

I X. *Signis* ad *phlogoses* detegendas opus non est, Æ-

gra enim ſentit ac refert, imò & adſtantes plerumque, cum adſunt, easdem cernunt in exterioribus. *Scorbutum* produnt gingivæ ſanguinolentæ, ſanioſæ, tumidæ, albeſcentes, tibiæ ulcus, & maculæ, crura, & brachia tingentes, quæ & aliis quibusdam accedentibus vim ad ſignificandum hunc morbum largiuntur. *Cauſam* autem, bilioſos nempe humores evectos, ebullientes, effervefcentes, indigitant varii ſignorum fontes, à cauſis & effectibus deſumti. Ætas, temperamentum, corporis habitus, conſtitutio, potus ordinarius, proclivitas ad iram, hæmorrhagia narium frequens, tanquam effectus, ipſi fervores, ſitis, ardor ac ſiccitas gulæ & faucium, appetitus dejectus, urina flammea, menſium nimium rubentium imminutio. Scorbutico charactere tinctam patria, locus nempè maritimus, victus ac potus ordinarius in eâdem, ſanguinis per nares frequens fluxus prægreſſus, tanquam cauſa, cum anteà dictis monſtrant.

X. *Prognoſis* ſi exponenda Ægræ fuiſſet, non quidem vitæ periculum imminens, attamen pertinaciam affectuum horum diuturnam Medicus prædixiſſet, ac ſolam ſymptomatum promiſiſſet mitigationem. Raròenim penitùs tales remittunt affectus, hinc & Medicus nullum propoſuit Patienti prognoſticon, dubius, an ſi ſalutem promitteret, promiſſis ſtare poſſet, ceu enim quâ ſymptomata, inſtar vertumni ludere, ita quâ eventum ſæpius fallere ſolet ſcorbutus. DEI tamen gratiâ, iſti poſt adhibita medicamenta, evanuerunt affectus.

XI. *Methodus Medendi* ex legitimis, non ſpuriis quorundam, agens principiis præcepit, ut *particulæ iſtæ p. n. nimiæ imminuerentur, eliminarentur, calidæ acres, ferventes, ſcorbuticæ partim educerentur, potisſimùm immutarentur, inverterentur, infringerentur, mitigarentur, enervarentur, ſubſiſtentes ab illo loco removerentur, ſpirituum pauperiei ſubveniretur, partes munirentur*, quibus Indicationibus exequendis præſcripta deſtinata fuerunt medicamenta, non ſolùm, quia ab *Authoribus* talia commendari ſolent, ſed &, quia ex talibus conflata ſunt corpuſculis, quæ, modis dicendis in corporis humani contenta & continentia, tùm naturalia, quàm præternaturalia agunt.

XII. *Cornu Cervi, Ebur, Corallia* partim ſenſim emollita volatilibus, tenuibus, etiam mucilaginoſis non deſtituta particulis, partim in tenuiſſimum redacta pollinem paſſim abſorbentium inſeruntur Claſſi, quæ acidas imbibant in corpore atomos, ac enervent, at non harum ſolùm, ſed & lixivioſarum, enixarum, acrium, ſulphurearum, dum ipſis cohærent, ipſas ſubeunt, craſin, texturam, ordinem, agitationem immutare valent, & quidem etiam in M. S. non cum inſigni, ceu quasdam acidas, ef-

fer-

ſcrveſcentiâ, verùm lentâ refractione, vi inſimul diaphoreticâ, & partes firmandi gaudentia, hinc multùm in talibus etiam, qualis noſter fuit, proſunt Caſibus. *Abſinthii Sal* ebullientes ſulphureos, ſalinos, ſcorbuticos humores eliminare, deſtruere, diſſipare, ligare, corrigere, egregiè valet. *Naſturtii hortenſis ſemen* (noſtrum hortenſe cum *Vett.* naſturtio idem eſſe, licet contradicentibus quibusdam *Botanicis*, cenſeo) particulis volatilibus ſuis penetrantibus, incidentibus, attenuantibus, abſtergentibus, tenuibus, acribus enervat ſcorbuticum faſcinum, ac eliminat per ductulos glandularum ſubcutanearum, mucilaginoſis verò demulcet, nec ab eo nimia hîc metuenda agitatio, cum vix granorum duorum pondere unam ingrediatur doſin. *Gelatin. C. C.* ſive ad molliorem adhuc, ſive ad ſicciorem redacta conſiſtentiam Medicæ ac Pharmaceuticæ adæquata fuit intentioni, mucilaginoſis enim, viſcidis, volatilitate non deſtitutis, abſorbentibus particulis, diverſas à ſe in corpore immutavit, infregit, eduxit, licet non ſemper ad ſenſum, ac pulveres iſtos, ut in pilulas formari ſe paterentur, irretivit, inviſcavit. *Becabunga, Officinis* dicta, *Bauhino* Anagallis aquatica major, folio ſubrotundo ordine prima, magno ob id encomio digna eſt, quod acribus ſalinis penetrantibus, calidis moleculis, ſcorbuto adverſetur, non tamen tantis nec tam activis, quantis cochlearia, ſed paucioribus, ac temperata, dilutaque pluribus humidis, aqueis, hinc ſæpius in ſcorbuticis, ubi cochlearia lædit, magno cum commodo hæc exhibetur. *Acetoſa, acetoſella*, quarum etiam aquæ debitè deſtillatæ, viribus deſtitutæ, contra celebres Chymicos, non ſunt, juſculis & vires nobiles & gratiam communicantes, profuerunt Ægræ particulis aqueis, acidis, temperando, reſtinguendo, diluendo, obtundendo, immutando, educendo, quâ etiam laude gratiſſimus Granatorum ſyrupus micat. Non ſolùm hic in genere vegetabilia, pomposis & ob ſolam occultationem pretioſis Chymicis, ſed & in ſpecie, Acetoſa ac Acetoſella celebribus antiſcorbuticis palmam præripuerunt; In tali enim ſcorbuto calido, ſi cochlearia, raphanus ſylveſtris, ſinapi & ſimilia frequenter ac copioſè exhibentur, concitant quieſcentem ſæpè cauſam, Narium hæmorrhagias, Arthritides, Aſthmata, Phlogoſes &c. excitant, hinc becabunga præfertur, hinc ſi cochlearia Ægris talibus arridet, acetoſa aut acetoſella frænum illi injicere ſolet Exc. Dn. *Præſes*. *Naſturtium aquaticum*, notiſſima nobis herba (dimicent alii, an *ſenecio ſerapionis*, vel *Sion* Crate*væ*, vel *ſiſymbrium* aut *Cardamine altera Dioſcoridis* ſit) ſcorbuti Antidotum lentâ illâ, non nimiâ, coctione in juſcula penetrantes transfert particulas, quæ acrimoniâ ſuâ ſalinâ volatili, ſalinas, ſcorbuti malitiâ tinctas infringunt, emendant, expellunt. *Fumaria* vi ſuâ acres humores mitigandi, per glandulas ſubcutaneas ſenſibiliter educendi. *Endivia*, corpuſculis bilis fervorem reſtinguentibus, profuit. *Emulſio* ex refrigerantibus decantatis *ſeminibus* mucilaginoſis, & *papaveris albi* ſemine diureticâ, ſimul inviſcante, ſufflaminante, effrenes ſpiritus ligante vi præditis, cum *aquâ papav. err.* ſudorifera, mitigante, *lactuca* refrigerante, refrenante parata, ferociam tumultuantium humorum compeſcebat.

XIII *Linimentum* ex *Aquilegiâ, Mentha criſpâ, Salviâ, Nuce Moſcat. Alumine uſto & melle roſato* vaſorum oſcilla, ut allabentes humores non tam promtè imbibant, ac retineant, firmare, allapſos tales imminuere diſcutere, corrigere, laxam carnem ſiccare, roborare, à putredine vindicare,

ſaniem

Leniem tollere solet, quam etiam vim terreis suis fixis, austeriusculis atomis, *Cortices medii recentes fruticum rosarum* exerunt, accedentibus præsertim fixioribus, salinis, tartareis, *vini rubri*, ac vitriolatis qs. *Roob Nucum*, abstergentibus, mundificantibus *Mellis Rosarum* particulis. Vlceri tibiæ *Emplastrum diapompholygos* appositum fuit, à *Medico* quondam hic *Celebri* introductum, frequentissimè felici cum effectu à Dn *Præside* usurpari solitum, causam tollit, emendat, partes contra causam defendit, & symptomata abigit ingredientibus suis, *Minio*, *Lithargyrio*, *Cerussâ*, *Nihilo albo*, *Tutiâ præparata*, *Lapide Calamin. Saturno calcinato & edulcorato*, *Thure*, *Succis plantaginis*, *Rosarum*, *SemperVivi*, *Solani &c.*

XIV. *Purgans potio* succedente tempore, non primò, quia jam ab ordinario Dn. *Medico* tùm temporis sufficienter evacuata fuerat, exhibita fuit, calidioribus enim humoribus *hæc* magis convenit *formula*. Constabat ex *foliis senæ*, quorum vis panchymagoga per particulas salino sulphureas tenues, colliquantes se exerens, ubique deprædicatur, Drachm. 2. pondere, cum major quantitas in Infuso pro unâ dosi superflua sit, *Tamarindis*, quæ juxta illas atomos modò dictas, insignes acidiusculas salinas possident, bilis æstum contemperandi, sulphureos acres humores refrænandi fermentum Ventriculi vigorandi vi, pollentes, *semine anisi* & *aquâ cinnamomi*, pro flatuum ex fermentatione colliquativâ oriundorum prohibitione, pulsione, *Cremore tartari*, pro stimulo & subigendo humorum fervore, ac *Electuario de Tamarindis*, quod *Horstius* describit: Sicque sensim ac sensim collecta heterogenea è primis viis & M. S. educta fuerunt, hâc non vehementi, sed leni potione; in talibus enim Casibus, qui vel *Vomitoriis* vel *Catharticis* validioribus ægrum exagitant, multùm ipsi nocent, *Aloëtica* ac *Scammoniata*, humores acriores reddētia, in majorē fervorem agentia, studio omisit Dn. *Præses*. Inde fervidiori, impetuosiori, agitato *sanguini pansæ* fuerunt *fores*, & quædam excursio concessa, ut reliqua portio causæ educeretur, alas feliciùs poneret, defervesceret. Vt tandem, quicquid reliquum adhuc, quicquid altiores egerat radices in corpore, per ordinaria emunctoria eliminaretur, acrimonia fervens infringeretur, restingueretur, sulphurea, salina corpuscula corrigerentur, scorbuticum miasma destrueretur, ferocia effrænis coërceretur, *Acidulæ* propinatæ fuerunt; Tàm *SWalbucenses*, quàm *Dönningsteinenses* hic resolvere, examinare, ac describere ob causas in procemio dictas supersedeo, cum præsertim *Celeberrimi* id egerint *Viri*. *Non Vulgaris* autem potandi modus ob causam additam præscriptus fuit; Integra enim, ut vocant, Cura communiter instituitur augendo sensim aquæ dosin, usque ad insignem quandam & summam, illam aliquandiu continuando, & tandem iterum imminuendo. Verùm & hunc, quem *nostræ Ægr.*, multis præscribere solet Dn. *Præses*, cum potantium insigni alleviatione & salute.

XV. *Diæta* in *Dn. Medici Ordinarii* Consilio præscripta Cibos supra accusatos, ut & nimis salitos, aromatisatos, frixa, pinguia &c. nimium, non omnem, Vini usum, Iram, nimios corporis motus &c. prohibuit. Et sic executa sunt medicamenta illas, quas supra posui, Indicationes ac Intentiones, *juVante Triunius Dei Infinita Gratiâ*, cui sit

Laus, Honor & Gloria in seculorum secula!